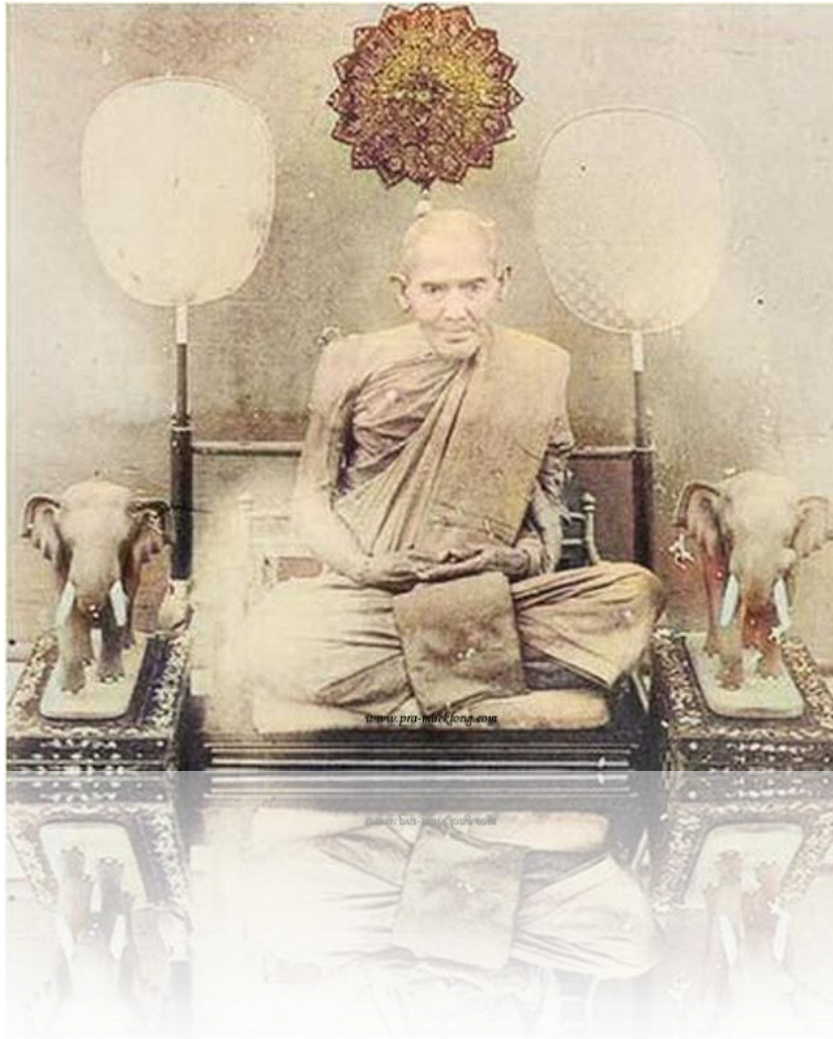




ประวัติ พระครูวินัยธรรม (อินทร์ ปัญญาทีโป) วัดสัตตนารถปริวัตร

พระครูวินัยธรรม (อินทร์ ปัญญาทีโป) วัดสัตตนารถปริวัตร จังหวัดราชบุรี หรือ หลวงปู่เฒ่าอินทร์ เทวดา พระอริยสงฆ์ที่ชาวราชบุรีเคารพนับถือมากอีกรูปหนึ่ง ท่านเป็นผู้ที่ปลุกเสกเหรียญเก่าแก่ของ จังหวัดราชบุรี นั่นก็คือ เหรียญพระพุทธรวิริยากร (จิตร ฉั่นโน) วัดสัตตนารถปริวัตร หรือที่นักนิยม พระเครื่องมักเรียกกันว่า เหรียญเต่า ซึ่งเป็นเหรียญที่แจกในงานพิธีศพของพระพุทธรวิริยากร(จิตร)

พระครูวินัยธรรม(อินทร์) วัดสัตตนารถปริวัตร เกิดเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๐๐ เวลา ๐๙.๔๐ น. ตรงกับวันพฤหัสบดี แรม ๑ ค่ำ เดือน ๙ ปีมะเส็ง พ.ศ. ๒๔๐๐ โยมบิดาคือ หลวงวิสาหมักคี่ (เพชร)



พระครูวินัยธรรม (หลวงปู่เฒ่าอินทร์เทวดา) วัดสัตตนารถปริวัตร

โยมมารดาชื่อ ทิม ได้บรรพชาเป็นสามเณรและศึกษาเล่าเรียนที่สำนักพะเนินหลู ต่อมาได้มาบรรพชาเป็นสามเณรในคณะธรรมยุติกนิกาย ที่วัดอัมรินทราราม (วัดतालอัมรินทร์) จนอายุครบบวชในปี พ.ศ. ๒๔๒๑ จึงได้อุปสมบทที่วัดอัมรินทราราม โดยมีพระสมุทรมณี (หน่าย) วัดอัมรินทราราม เป็นพระอุปัชฌาย์ พระสมุห์จิตร เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระปลัดโต เป็นพระอนุสาวนาจารย์ ได้รับฉายาว่า "ปัญญาทีโป"

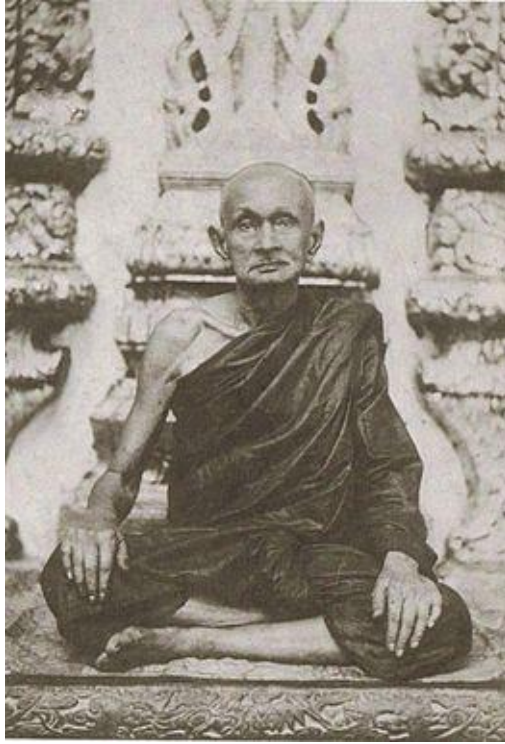


เหรียญพระพุทธรวิริยากร(จิตร)* หรือ เหรียญเต่า ปี 2458

*เหรียญพระพุทธรวิริยากร(จิตร) หรือเหรียญเต่า สร้างปี พ.ศ. ๒๔๕๘ ปลุกเสกโดยพระครูวินัยธรรม
ถือว่าเป็นเหรียญพระสงฆ์เหรียญแรกของประเทศไทย สร้างเพื่อแจกเป็นที่ระลึกในงานพระราชทาน
เพลิงศพพระพุทธรวิริยากร (จิตร ฉนฺโน) เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๘

ด้านหน้าเหรียญ ตรงกลางเป็นรูปเหมือนพระพุทธรวิริยากรครึ่งองค์ ล้อมรอบด้วยอักขระขอมอ่านว่า
"อะสังวิสุโลปุสะพุกะ สังวินาปุยกยะปะ"

ด้านหลังเหรียญ ส่วนบนเป็นอักขระขอมอ่านว่า "ทุ สะ มะ นิ" คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ซึ่งก็คือ
ยอดหัวใจพระไตรปิฎก ช่วงกลางเป็นอักษรไทยว่า "ที่ระลึกในการฌาปะนะกิจ" ต่อลงมาเป็นอักขระ
ขอม อ่านว่า "ฉันโน" ซึ่งเป็นฉายาของท่าน ล่างสุดเป็นปี พ.ศ. ที่จัดพิธีฌาปะนกิจศพพระพุทธรวิริยากร
คือ "๒๔๕๘"



สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์*

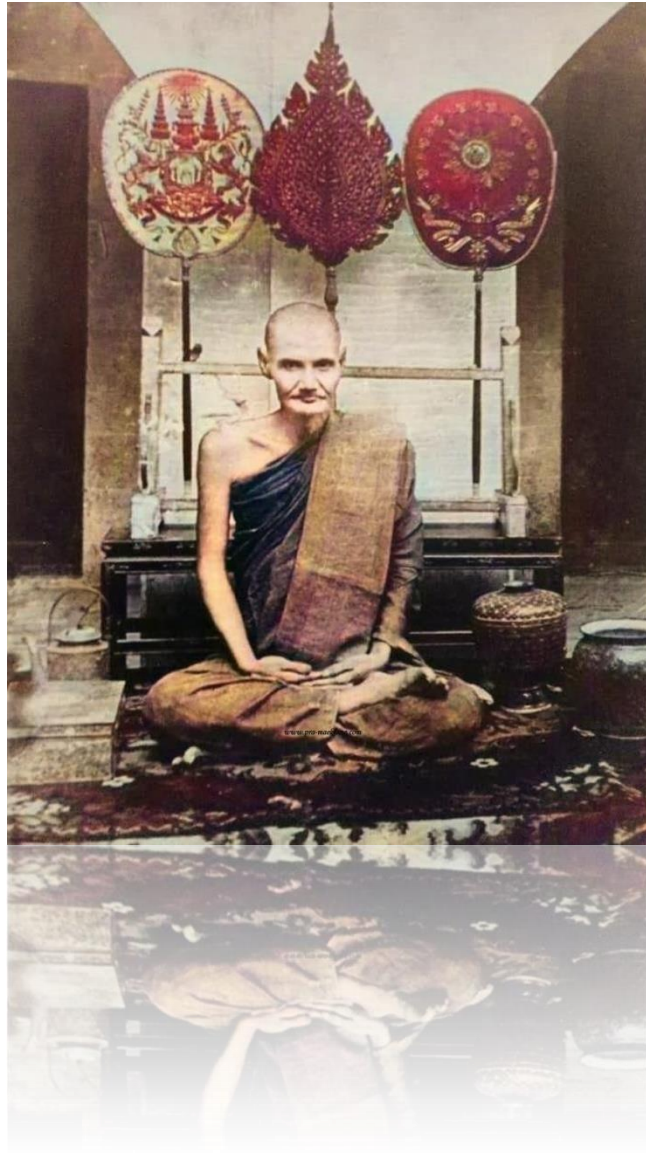
หลังจากอุปสมบท หลวงพ่ออินทร์ได้จำพรรษาอยู่ที่วัดอัมรินทราราม จนกระทั่งพรรษาที่ ๖ ได้ติดตามพระอุปัชฌาย์มาอยู่ที่วัดสัตตนารถ และในปี พ.ศ. ๒๔๓๓ ได้รับแต่งตั้งเป็นฐานานุกรมของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ ในทินนาม “พระครูวินัยธรรม”

หลวงพ่อพระครูวินัยธรรม(อินทร์) สนใจในด้านวิปัสสนากรรมฐาน และฝึกฝนจนสามารถล่วงรู้เหตุการณ์ล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ เป็นที่เคารพเลื่อมใสของชาวบ้านเป็นอย่างมาก หลวงพ่ออินทร์ได้จำพรรษาอยู่ที่วัดสัตตนารถ มาโดยตลอดจนหลวงพ่อนายมรณภาพ และพระพุทธรักษา (จิตร) มาเป็นเจ้าอาวาส ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๘ หลวงพ่อจิตรก็มรณภาพ ในงานพิธีศพหลวงพ่ोजิตรได้มีการสร้างเหรียญที่ระลึก ที่มักเรียกกันว่า เหรียญเต่า เนื่องจากรูปเหรียญขอบด้านข้างมีขอบยื่นออกมาทำให้มองดูรูปเหรียญแล้วคล้ายๆ รูปเต่า โดยเหรียญนี้หลวงพ่ออินทร์ท่านเป็นผู้ปลุกเสก

*สมเด็จพระสังฆราช นับเป็นพระองค์ที่ ๘ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ธันวาคม พ.ศ. 2434 - 28 กันยายน พ.ศ. 2435

ประทับ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร



พระครูวินัยธรรม (หลวงปู่เฒ่าอินทร์เทวดา)

พระครูวินัยธรรม (อินทร์) ปกครองวัดสัตตนารถฯ มาด้วยดีเสมอมา จนถึงแก่มรณภาพในปี พ.ศ.
๒๔๘๓ สิริอายุได้ ๘๒ ปี พรรษาที่ ๖๒

วัตถุประสงค์ของหลวงพ่อินทร์

เหรียญหลวงพ่อินทร์ วัดสัตตนารถฯ รุ่นแรกสร้างในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ เมื่อคราวที่หลวงพ่อินทร์ มีอายุครบ ๗๒ ปี คณะศิษย์และชาวบ้านจึงได้ขออนุญาตหลวงพ่อินทร์จัดสร้างเหรียญรูปท่านเพื่อแจกในงานทำบุญอายุ มีการสร้างด้วยกัน ๒ แบบ คือ บล็อก พ.ศ. ๒๔๗๓ ตรง กับ บล็อก พ.ศ. ๒๔๗๓ โค้ง

เหรียญหลวงพ่อินทร์ รุ่นแรก บล็อก พ.ศ. ๒๔๗๓ ตรง

ลักษณะเป็นเหรียญทรงเสมา ข้างเลื่อย สร้างด้วย เนื้อทองแดงกะไหล่ทอง จำนวนการสร้างบล็อกหลังหนังสือตรงนี้ มีจำนวนน้อยมาก ส่วนใหญ่ที่ได้รับไปจะเป็นศิษย์ที่ใกล้ชิด ว่ากันว่าบล็อกนี้เป็นบล็อกที่สร้างครั้งแรก ที่พบเจอส่วนใหญ่กะไหล่จะคล้ำ

ด้านหน้า เป็นรูปจำลองหลวงพ่อินทร์ ห่มจีวรลดไหล่ พาดผ้าสังฆาฏิ ประทับนั่งเต็มองค์บนอาสนะ มีอักษรภาษาไทยเขียนว่า "พระครูวินัยธรรมอินทร์"

ด้านหลัง มีอักษรยันต์ขอมจำนวน ๖ แถว ด้านล่างมีอักษรภาษาไทยเขียนว่า "พ.ศ. ๒๔๗๓"

เหรียญหลวงพ่อินทร์ รุ่นแรก บล็อก พ.ศ. ๒๔๗๓ โค้ง

สร้างในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ ซึ่งเป็นปีเดียวกันกับเหรียญพิมพ์ พ.ศ. ตรง ลักษณะเป็นเหรียญทรงเสมา ข้างเลื่อย สร้างด้วยเนื้อทองแดง มีทั้งที่เป็นกะไหล่ทอง และกะไหล่เงิน และเนื้ออัลปาก้า สาเหตุของการสร้างเกิดจากเหรียญหนังสือตรงที่แจกไปนั้นไม่เพียงพอ ยังมีผู้ที่ยังไม่ได้รับอีกมากจึงต้องสร้างเพิ่ม แต่ด้านหลังจะเป็นตัวหนังสือโค้ง มีจำนวนการสร้างที่มากกว่าพิมพ์หนังสือตรงอยู่มาก ซึ่งบล็อกหนังสือโค้งส่วนหนึ่งที่เหลือจากการแจกให้แก่ศิษย์ไปแล้วท่านได้เก็บรักษาไว้ เพื่อแจกในงานศพของท่านอีกด้วย สามารถแบ่งออกเป็น ๒ พิมพ์คือ พิมพ์เลข พ.ศ. หนา และพิมพ์เลข พ.ศ. บาง

ด้านหน้า เป็นรูปจำลองหลวงพ่อินทร์ ห่มจีวรลดไหล่ พาดผ้าสังฆาฏิ ประทับนั่งเต็มองค์บนอาสนะ มีอักษรภาษาไทยเขียนว่า "พระครูวินัยธรรมอินทร์"

ด้านหลัง มีอักษรยันต์ขอมจำนวน ๖ แถว ด้านล่างมีอักษรภาษาไทยเขียนว่า "พ.ศ. ๒๔๗๓" โค้งล่อไปกับขอบเหรียญ



ด้านหน้า เหรียญหลวงพ่อินทร์ รุ่นแรก บล็อก พ.ศ. ๒๔๗๓ โฉม

<http://www.amuletheritage.com/p-8.html>



ด้านหลัง เหรียญหลวงพ่อินทร์ รุ่นแรก บล็อก พ.ศ. ๒๔๗๓ โคง



◆ ประวัติวัดสัตตนารภปริวัตร ◆

วัดสัตตนารภปริวัตร ตั้งอยู่ในบริเวณเชิงเดิมเป็นที่ตั้งวัดร้าง ชื่อ "วัดกลางบ้าน" หรือ "วัดโพธิ์งาม" วัดร้างตั้ง
โดยนายขวน อพยพมาจากเมืองเชียงแสน จังหวัดเชียงราย รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่
๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (ครุฑพวงเบญจ) เป็นเจ้าอาวาสรูปแรกและมีเจ้าอาวาสปกครองวัดสืบต่อกันมาอีก ๕ รูป จนถึงรัชสมัยพระ
บาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ วัดโพธิ์งามได้กลายเป็นวัดร้างไม่มีภิกษุอาศัยอยู่
ในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ต่อเนื่องถึงพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่
๔ เจ้าพระยาวราชมุนี (กลั่น วังหน้าจวน) เจ้าเมืองราชบุรีสมัยนั้น ได้สร้างวัดบริเวณ "ภูเขาสัตตนารภ" หรือ "เขาวัง" ซึ่งอยู่
ตะวันตกของตัวเมือง และขนานนามวัดว่า "วัดเขาสัตตนารภ" พระอธิการช้างเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก และมีเจ้าอาวาสปกครองวัด
สืบต่อกันมาอีก ๒ รูป
ต่อมามีรัชสมัยพระปรมัยถ์ภมรเจ้าอาวาสองค์ที่ ๕ ทรงมีพระราชประสงค์ให้
สร้างวัดเขาสัตตนารภ ทรงตั้งเจ้าพระยามหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) จัดทำพิธีกรรมไถ่ถอนที่ดินวัดเขาสัตตนารภที่
มีพื้นที่ ๓๖ ไร่ ๓ งาน ๑๑ ตารางวา และก่อสร้างปรับปรุงวัดกลางบ้านหรือวัดโพธิ์งาม ซึ่งเป็นวัดร้างริมแม่น้ำแม่กลองขึ้นใหม่
ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เปลี่ยนชื่อวัด "วัดเขาสัตตนารภ" แปลว่า "วัดที่ย้ายเปลี่ยนไปจากเขาสัตตนารภ"
และทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงมีพระราชประสงค์ให้
สร้างวัดเขาสัตตนารภ ทรงตั้งเจ้าพระยามหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) จัดทำพิธีกรรมไถ่ถอนที่ดินวัดเขาสัตตนารภที่
มีพื้นที่ ๓๖ ไร่ ๓ งาน ๑๑ ตารางวา และก่อสร้างปรับปรุงวัดกลางบ้านหรือวัดโพธิ์งาม ซึ่งเป็นวัดร้างริมแม่น้ำแม่กลองขึ้นใหม่
ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เปลี่ยนชื่อวัด "วัดเขาสัตตนารภ" แปลว่า "วัดที่ย้ายเปลี่ยนไปจากเขาสัตตนารภ"
และทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงมีพระราชประสงค์ให้
สร้างวัดเขาสัตตนารภ ทรงตั้งเจ้าพระยามหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) จัดทำพิธีกรรมไถ่ถอนที่ดินวัดเขาสัตตนารภที่
มีพื้นที่ ๓๖ ไร่ ๓ งาน ๑๑ ตารางวา และก่อสร้างปรับปรุงวัดกลางบ้านหรือวัดโพธิ์งาม ซึ่งเป็นวัดร้างริมแม่น้ำแม่กลองขึ้นใหม่
ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เปลี่ยนชื่อวัด "วัดเขาสัตตนารภ" แปลว่า "วัดที่ย้ายเปลี่ยนไปจากเขาสัตตนารภ"

วัดสัตตนารภปริวัตร

วัดสัตตนารภปริวัตร เป็นพระอารามหลวงชั้นโทชนิดวรวิหาร

ตั้งอยู่ที่ ตำบลหน้าเมืองอำเภอ เมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

ปัจจุบันเป็นพระอารามที่ทำการของคณะสงฆ์ในด้านการบริหารของเจ้า คณะจังหวัดธรรมยุติกาย
ตั้งแต่เริ่มตั้งจังหวัดจนกระทั่งถึงปัจจุบัน เป็นวัดที่เกี่ยวข้องกับองค์พระมหากษัตริย์มาในอดีต

อาณาเขตที่ตั้งวัด ดังนี้

- ๑. ทิศตะวันออก ติด ซอย ๑ ถนนตรีสุริยวงศ์
- ๒. ทิศตะวันตก ติด ถนนวรเดช
- ๓. ทิศเหนือ ติด ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง
- ๔. ทิศใต้ ติด ถนนมนตรีสุริยวงศ์

มีเนื้อที่เป็นที่ตั้งวัด ๙ ไร่ ๓ งาน ๑๑ ตารางวา และมีเนื้อที่ทางด้านทิศใต้ อีก ๓ ไร่ เป็นที่ตั้งของ
โรงเรียนเบญจมราชูทิศ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นโรงเรียนโครงการมัธยมส่วน
ภูมิภาค (คมภ.๑)

ประวัติความเป็นมาวัดสัตตนารถปริวัตร

สถานที่เป็นที่ตั้งของวัดสัตตนารถปริวัตรนี้ เดิมเป็นวัดร้างไม่มีภิกษุสามเณรอาศัยอยู่ ชาวบ้านถิ่นนี้เรียกวัดร้างนี้ว่า “วัดกลางบ้าน” หรือ “วัดโพธิ์งาม” ชาวบ้านถิ่นนี้เป็นชาวบ้านไท-ยวน มีถิ่นฐานอยู่แถบภาคพายัพของไทย ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่งทำมาหากินในถิ่นนี้ ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ เพราะเหตุการณ์ทางการเมือง เนื่องจากกรุงเทพฯ ต้องการกวาดล้างเมืองเชียงแสน ซึ่งเป็นถิ่นของไท-ยวนไม่ให้พม่าเข้ายึดครองเหมือนเช่นเดิม ชาวไท-ยวนจึงต้องอพยพจากเมืองเชียงแสน ลงมาทางภาคกลาง แล้วได้แยกย้ายกันลงมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่จังหวัดสระบุรีบ้าง ที่กรุงเทพฯ บ้าง พวกที่ลงมาอยู่ที่กรุงเทพฯ ทางราชการให้อพยพลงมาอยู่ที่จังหวัดราชบุรี และได้มาตั้งหลักฐานอยู่ทางฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลอง แถบบริเวณตำบลหน้าเมือง และบริเวณริมฝั่งแม่น้ำแม่กลองในเขตบ้านไร่และอยู่เรือ

ครั้งกาลต่อมา ได้มีพระภิกษุสองรูป คือ ครูบาทหลวงเปี้ย และครูบาทหลวงญะ ชาวเมืองเทิง (อำเภอเทิง) ในจังหวัดเชียงรายได้ทราบข่าวการอพยพของไท-ยวนมาอยู่ที่เมืองราชบุรี จึงได้เดินทางมาเยี่ยมเยียนญาติพี่น้องที่ได้เดินทางอพยพลงมาอยู่ที่เมืองราชบุรีนี้โดยแยกกันตั้งบ้านเรือนเป็นสองหมู่บ้าน เมื่อครูบาทหลวงเปี้ย และครูบาทหลวงญะ ได้มาพำนักเยี่ยมญาติพี่น้อง ณ ที่แห่งนี้แล้ว บรรดาญาติพี่น้องของครูบาททั้งสอง จึงพร้อมใจกันสร้างวัดขึ้น ระหว่างหมู่บ้านทั้งสองเพื่อเป็นที่พำนักอยู่ของครูบาทหลวงเปี้ยและครูบาทหลวงญะ เรียกว่า “วัดกลางบ้าน” เพราะอยู่ระหว่างกลางของหมู่บ้านทั้งสองหมู่ สร้างให้พอเป็นสำนักสงฆ์ไปพรางก่อน ยังไม่มีอุโบสถต้องใช้ “โบสถ์น้ำ” (อุทกทุกเขปสีมา) ซึ่งชาวบ้านสร้างถวายที่บริเวณริมตลิ่งหน้าวัด เพื่อใช้เป็นสถานที่ทำสังฆกรรม

ต่อมาบรรดาญาติพี่น้องได้ช่วยกันสร้างวัดใหม่ขึ้นมาอีกหนึ่งวัด ทางทิศตะวันออกของวัดกลางบ้าน ห่างจากวัดกลางบ้านประมาณ ๕๐๐ เมตร โดยมีเจ้าฝ่ายเหนือผู้หนึ่งชื่อว่า “เจ้าชมภู” ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชาวไท-ยวนที่อพยพมา ลงมาเยี่ยมเยียนญาติพี่น้องที่อพยพ เป็นหัวหน้าดำเนินการ

ก่อสร้าง แล้วนิมนต์ “พระครูบาทหลวงญะ” มาอยู่จำพรรษาที่วัดนี้ ชาวบ้านจึงได้ขนานนาม วัดนี้ว่า “วัดศรีชมพู” เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่เจ้าชมพู ต่อมาชาวบ้านได้เรียกกันติดปากว่า “วัดไต้” และเรียกวัดกลางบ้านว่า “วัดเหนือ” ครั้นต่อมาที่วัดกลางบ้านหรือวัดเหนือ ได้มีชาวบ้านผู้เลื่อมใสในพุทธศาสนา ได้นำเอาต้นโพธิ์มาปลูกไว้ที่บริเวณวัดกลางบ้านเป็นจำนวนมาก และต้นโพธิ์เหล่านั้นได้เจริญงอกงามดีมาก ชาวบ้านจึงได้เรียกวัดกลางบ้านหรือวัดเหนือ ในชื่อใหม่ว่า “วัดโพธิ์งาม” เพราะมีต้นโพธิ์เจริญงอกงามมาก

เจ้าอาวาสวัดโพธิ์งาม

วัดโพธิ์งาม หรือ วัดกลางบ้าน หรือ วัดเหนือ ก็คือวัดเดียวกัน ซึ่งเป็นที่ตั้งของวัดสัตตนารถปริวัตร ปัจจุบันนี้ โดยมีเจ้าอาวาสปกครองดูแลรักษาตลอดมา ในสมัยนั้นคือ

๑. ครูบาทหลวงเปีย ได้เป็นเจ้าอาวาสรูปที่ ๑ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถดีมาก ต่อมา ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น พระครูอินทโมฬชาวบ้านได้เล่ากันสืบๆมาว่า ท่านครูบาทหลวงเปียเป็นภิกษุผู้แตกฉานในพระไตรปิฎก เป็นที่เลื่อมใสของชาวบ้านมาก

๒. พระครูบาทหลวงเปียได้ปกครองวัดมาจนชราภาพและมรณภาพ ต่อมาภิกษุที่ได้ติดตามท่านไม่ทราบนาม ได้เป็นเจ้าอาวาสปกครองวัดเป็นรูปที่ ๒

๓. เมื่อสิ้นเจ้าอาวาสรูปที่ ๒ แล้ว “พระอธิการสด” ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสรูปที่ ๓ ปกครองวัดไม่ได้นานนัก ก็ได้ลาสิกขาบทออกไป

๔. พระอธิการยอด ซึ่งเป็นพี่น้องร่วมบิดา-มารดาเดียวกันกับพระอธิการสด ก็ได้เป็นเจ้า อาวาสรูปที่ ๔ แต่ก็ปกครองวัดได้ไม่นาน จึงได้ลาสิกขาบทออกไป

๕. พระอธิการสุญญะ ซึ่งเป็นบิดาของพระอธิการสด ซึ่งได้บวชเมื่อ อายุมากแล้ว ก็ได้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส สืบต่อมาเป็นรูปที่ ๕

ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ก็ไม่ปรากฏว่า ได้มีภิกษุปกครองวัดสืบต่อมาอีก วัดนี้มีอายุสร้างมา
ได้ประมาณ ๘๐ ปี จนสิ้นสมัยรัชกาลที่ ๔ คือสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เขาสัตตনারถ

ณ เขตอำเภอเมืองราชบุรี ห่างจากศาลากลางจังหวัดราชบุรีไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๔ กิโลเมตร
ได้มีภูเขาข่มๆ ลูกหนึ่ง ในสมัยโบราณเรียกว่า “ภูเขาสัตตনারถ” แต่ปัจจุบัน เรียกว่า “เขาวัง”
เพราะเป็นสถานที่ตั้งเขาวัง ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ใกล้เคียง
ภูเขาสัตตনারถนี้มีเขาลูกเล็กๆ ๒-๓ ลูก มูลเหตุที่เรียกว่า “ภูเขาสัตตনারถ” จากคำบอกเล่าของ
พระครูวินัยธรรม (อินทร์ปัญญาทีโป) ซึ่งเป็นผู้เฒ่าในยุคนั้น ว่า ... นาม เดิมของภูเขาลูกนี้ชื่อว่า
“ศัตรุพินาศ” เพราะไทยได้ทำการรบชนะพม่าที่ราชบุรี จึงได้ขนานนามว่า “เขาศัตรุพินาศ” เพื่อเป็น
อนุสรณ์ในการรบชนะข้าศึกศัตรู ครั้นกาลเวลาล่วงมานามนี้ได้เพี้ยนไป เรียกว่า “สัตตุนารถ”
ครั้นแล้วกาลเวลาล่วงเลยมาภาษาได้กล่อนไปตามยุคสมัยเป็น “สัตตনারถ”

การสร้างวัดเขาสัตตনারถ

วัดเขาสัตตনারถนี้ ได้สร้างขึ้นในสมัยเจ้าพระยาราชบุรี (กลิ่นวงศาโรจน์) ดำรงตำแหน่งเจ้าเมือง
ราชบุรี ซึ่งอยู่ในสมัยรัชกาลที่ ๓ และรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ขนานนามนี้ว่า “วัดเขา
สัตตุนารถ” ได้มีเจ้าอาวาสปกครองวัด ๓ รูป

๑. พระอธิการช้าง
๒. พระอธิการนิล
๓. พระอธิการพาง

วัดนี้เป็นวัดเล็กๆ แบบวัดชนบท สร้างอยู่เชิงเขาทางด้านทิศตะวันออกของภูเขามีพระเจดีย์องค์หนึ่ง
วิหารพระนอนข่มๆ โบสถ์เล็กๆ ๑ หลังและศาลาเล็ก ๑ หลัง

การสร้างพระราชวังที่ราชบุรี

กาลเวลาผ่านไปถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ สมเด็จพระมหาสมณเจ้าพรหมมหาราชเจ้าอยู่หัวราชูปถัมภ์ ทรงอภินิหารไว้ในหนังสือพงศาวดาร ภาคที่ ๒๖ ว่า รัฐบาลประสงค์จะทะนุบำรุงหัวเมืองทางฝ่ายตะวันตกให้เจริญขึ้นจึงได้ขุดคลองภาษีเจริญ เมื่อปลายรัชกาลที่ ๔ และขุดคลองดำเนินสะดวก ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๕ การไปมาค้าขายในระหว่างเมืองราชบุรี กับ กรุงเทพฯ ก็สะดวกยิ่งขึ้น สมเด็จพระมหาสมณเจ้าพรหมมหาราชเจ้าอยู่หัวราชูปถัมภ์ ในสมัยนั้น ได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้ไปเมืองราชบุรีอยู่เนืองๆ เห็นว่าควรจะเป็นที่เสด็จประพาสอีกแห่งหนึ่งด้วย เพราะเป็นที่สบายและไปมาถึงกรุงเทพฯ ก็สะดวกกว่าที่จะประพาสเมืองเพชรบุรี ในสมัยรัชกาลที่ ๔ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระมหาสมณเจ้าพรหมมหาราชเจ้าอยู่หัวราชูปถัมภ์กับเจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดีในฐานะที่เคยอำนวยการสร้างพระนครคีรี จังหวัดเพชรบุรี มาสร้างพระราชวังที่จังหวัดราชบุรีอีกแห่งหนึ่ง เมื่อได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชวังขึ้นที่ราชบุรี แล้วก็ได้เตรียมการหาสถานที่ที่จะสร้างพระราชวังต่อไป เพื่อเป็นไปตามพระราชประสงค์

ครั้งแรก สมเด็จพระมหาสมณเจ้าพรหมมหาราชเจ้าอยู่หัวราชูปถัมภ์ ได้สร้างค่ายหลวง (ที่ประทับแรมชั่วคราว) เมื่อเวลาเสด็จประพาสราชบุรี ทางชลมารค ที่บริเวณที่ตั้งสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองราชบุรี ในปัจจุบันนี้ แต่ในการต่อมาได้ถูกไฟไหม้เสีย จึงได้ดำริที่จะสร้างพระราชวังที่ประทับใหม่ต่อไป (จากหลักฐานในหนังสือพระราชนิพนธ์เสด็จประพาสไทรโยคในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้า ๑๘๕ มีข้อความตอนหนึ่งกล่าวว่า เราขี่รถไปถึงที่หน้าค่ายหลวงเก่า ที่ไฟไหม้เหมือนอย่างเดิม แต่ยกพื้นสูงขึ้นยกเครื่องบนชั้นล่างก่อถึงพื้นแล้ว แต่ชั้นบนจะทำเป็นฝาผูกอีก)

ครั้งสอง สมเด็จพระมหาสมณเจ้าพรหมมหาราชเจ้าอยู่หัวราชูปถัมภ์ ได้ไปตรวจดูพื้นที่บริเวณที่เด่นกระต่าย ในเขตตำบลดอนตะโก ซึ่งเป็นบริเวณที่ตั้งศูนย์อนามัยแม่และเด็กเขต ๗ ในปัจจุบันเดิมเรียกว่า “สนามบิน” ซึ่งมีอิฐ และ หิน โบราณปรากฏอยู่มากในขณะนั้น แต่ในขณะที่กำลังก่อสร้างพระราชวังอยู่นั้นเป็นฤดูฝน น้ำท่วม

บริเวณพื้นที่ที่ก่อสร้างไม่สะดวกในการก่อสร้าง และทั้งบริเวณแถบนั้นมีปลวกชุกชุมมาก จึงได้ย้ายที่ทำการสร้างพระราชวังใหม่ (จากหลักฐานหนังสือพระราชนิพนธ์เสด็จประพาสไทรโยค ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีข้อความตอนหนึ่ง ในหน้าที่ ๑๘๕ ว่า พระที่นั่งดอนตะโกยังก่อสร้างไปค้างอยู่ แต่ใหญ่โตนัก เห็นจะไม่สำเร็จแล้วที่นั่นมีปลวกมากนัก)

ครั้งที่สาม สมเด็จพระเจ้าพระยาฯ ได้เห็นว่าที่ภูเขาแก่นจันทร์ เป็นภูเขาที่ไม่สูงนักคงจะเป็นที่เหมาะสมในการสร้างพระราชวัง จึงได้ตกลงสร้างพระราชวังขึ้นที่ภูเขาแก่นจันทร์นี้ ได้ทำทางเดินเวียนรอบภูเขาขึ้นไปบ้างแล้ว แต่เมื่อได้มาพิจารณาดูว่า การสร้างพระราชวังขึ้นที่ภูเขาแก่นจันทร์นี้ เป็นการยากลำบาก และภูเขาแก่นจันทร์มีหน้าผาชันมาก ประกอบกับอากาศและทิศทางลมไม่ค่อยจะดี จึงมีความเห็นว่าควรจะไปสร้างพระราชวังแห่งใหม่ที่ภูเขาสัตตনারถ มีนายช่างฝรั่งชื่อมิสเตอร์ไปเยอ ได้ให้ความเห็นว่าเป็นการเหมาะสมในการสร้างพระราชวังที่ภูเขาสัตตনারถ

ครั้งที่สี่ สมเด็จพระเจ้าพระยาฯ จึงได้ดำเนินการสร้างพระราชวังที่ภูเขาสัตตনারถ มีข้อความในพระราชนิพนธ์เสด็จประพาสไทรโยค ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชนิพนธ์ไว้ ในหน้าที่ ๑๘๒ ความว่า ที่เขาสัตตনারถนี้ มีสเตอร์ไปเยอวัดสูง ๙๘ ฟุต คิดเป็นไทย ๑๔ วา ศอกคืบ ๖ นิ้ว เดิมเป็นวัด เขานั้นยอดสูงกว่านี้ มีพระเจดีย์องค์หนึ่งกับวิหารพระนอนย่อมๆ ไม่ใหญ่นัก โบสถ์กับศาลาอีกหลังหนึ่งหรือสองหลัง อยู่ที่เชิงเขาด้านตะวันออก เป็นทางขึ้นทางนั้นแต่ชำรุดปรักหักพัง ไม่มีพระสงฆ์อยู่ (ในขณะนั้นพระสงฆ์ ได้ย้ายไปสร้างวัดใหม่ที่ บ้านห้วยหมู คือ วัดห้วยหมู ในปัจจุบันนี้) เมื่อเรามาเที่ยวคราวก่อน เมื่อปีมะแม ตรีศก ศักราช ๑๒๓๓ (พ.ศ. ๒๔๑๔) ได้ขึ้นมาเที่ยวที่เขานี้เห็นว่าพอจะเป็นรั้วเป็นวังได้ จึงได้คิดขอแลกเปลี่ยนสร้างวัดขึ้นใหม่ วัดหนึ่งที่ริมแม่น้ำให้พระสงฆ์อยู่ได้ เพราะเห็นว่าถ้าวัดจะอยู่กับภูเขาดังนี้ ทางไกลบ้านพระสงฆ์ก็ไม่มีใครมาอยู่ที่ภูเขานี้ พอจะเป็นรั้ววังเป็นที่อยู่ได้ จึงได้ขอเปลี่ยนเสียตามอย่างเช่น ทูลกระหม่อมท่านเปลี่ยนวังลพบุรี ครั้นสร้างวัดเสร็จแล้ว จึงได้นิมนต์พระวัดโสมนัสออกมาอยู่ จึงได้ชื่อว่า วัดสัตตনারถปริวัตร คือ เปลี่ยนไปจากเขาสัตตনারถและลงมือทำภูเขานี้ให้เป็นพระราชวังต่อไป

การสร้างวัดสัตตนารถปริวัตร

เมื่อได้ตกลงดำเนินการสร้างพระราชวังที่ภูเขาสัตตนารถแล้ว แต่ที่ภูเขาสัตตนารถมีวัดอยู่วัดหนึ่ง ได้ตั้งเป็นหลักฐานอยู่ก่อนแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชประสงค์จะให้มีการไถ่ถอนที่วัดคือ ทำผาติกรรม เพื่อให้พ้นจากธรณี สงฆ์สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์จึงได้ทำผาติกรรมที่ธรณีสงฆ์ตามพระราชประสงค์ แล้วได้ดำเนินการสร้างวัดขึ้นใหม่ที่วัดโพธิ์งาม หรือ วัดกลางบ้าน ซึ่งเป็นวัดร้างอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง เนื่องจากชำรุดทรุดโทรมมาก ไม่มีพระภิกษุอาศัยอยู่ สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์จึงได้ดำเนินการสร้างวัดโพธิ์งามต่อไป ตามพระราชประสงค์การสร้างวัดสัตตนารถปริวัตร (วัดโพธิ์งาม) ในครั้งแรกได้สร้างถาวรวัตถุไว้ดังนี้

๑. อุโบสถ ๑ หลังขนาดเล็ก
๒. วิหารพระพุทธรูปไสยาสน์
๓. ศาลา ๑ หลัง
๔. กุฏิ ๘ หลัง
๕. กำแพงล้อมรอบวัด
๖. พระเจดีย์ ๑ องค์มีกำแพงแก้วล้อมรอบ

ตามหลักฐานจากหนังสือพระราชนิพนธ์เสด็จประพาสไทรโยค ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ในหน้าที่ ๑๘๖ มีใจความว่า ต่อนั้นไปถึงวัดสัตตนารถอยู่ข้างริมน้ำท่วมที่เหมือนกับวัดโคกไผ่ มีกำแพงล้อมรอบ ประตูเข้าข้างหลังสองประตู ในระหว่างประตูทั้งสองหลังนั้น มีศิลาสูงขึ้นไปเสมอกำแพงหลังหนึ่ง เข้าไปในวัดนั้นเห็นมีกุฏิรายไปริมกำแพง ตามยาวข้างวัดสองด้าน ข้างละ ๔ หลัง มีพระเจดีย์องค์หนึ่งกำแพงแก้วล้อมรอบ มีวิหารพระนอน องค์พระนอนยาว ๔ วา ๒ ศอก องค์หนึ่ง ข้างหน้าเป็นโบสถ์ ๕ ห้อง เฉลียงรอบ ริมกำแพง ข้างหน้ามีศาลา ระหว่างประตูเหมือนข้างหลัง การที่ทำนั้นเป็นอย่างฝีมือราษฎรที่เดียว พระกุศล 5 ธรรมธาดา (พระกุศลธรรมธาดา วัดไชยพุกขมาลา) เป็นผู้ได้พบพระครู (พระครูศีลคุณธราจารย์) บอกว่า สบายดีอยู่ไม่สู้จะขัดสนที่เดียวก็มีบ้าง ได้ออกเงินถวายทั้งวัดเลี้ยงทั้งวัด ๑ ชั่ง.....

ครั้งสมเด็จพระเจ้าพระยามหาศรีสุริยวงศ์ได้สร้างวัดโพธิ์งาม หรือ วัดกลางบ้าน เสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้ขนานนามว่า “วัดสัตตนารถปริวัตร” แปลว่า “วัดที่เปลี่ยนไป หรือย้ายไปจากเขาสัตตนารถ” แล้วได้สถาปนาให้เป็น “พระอารามหลวง” ชั้นโทวรวิหาร ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย ครั้นแล้วได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นิมนต์พระวัดโสมนัสวิหารมาเป็นเจ้าอาวาส พร้อมด้วยภิกษุผู้ติดตามอีก จำนวน ๕ รูป สมเด็จพระรัต (ทับ) เจ้าอาวาสโสมนัสวิหาร จึงได้จัดให้พระครูศีลคุณธราจารย์ไป เป็นเจ้าอาวาสรูปแรกของวัดสัตตนารถปริวัตร สืบต่อไป วัดสัตตนารถปริวัตร ได้วิวัฒนาการตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๑๔ เป็นต้นมา

ประวัติหลวงพ่อโตวัดสัตตนารถปริวัตร

หลวงพ่อโตวัดสัตตนารถปริวัตร ประดิษฐานที่มณฑป ด้านหน้าพระอุโบสถตาม ประวัตินิเวศนภาพ อาจารย์ท่านบอกเล่าต่อๆมาว่า อยู่ที่ทุ่งอรัญญิกเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ๒ องค์ ประดิษฐานหันหลังชนกัน ในสมัยนั้นพระเถระผู้ใหญ่อุปัฏฐากวัด หรือ ไวยาวัจกรในสมัยนั้นได้อัญเชิญมา

ประดิษฐานในพระอุโบสถจำนวน ๑ องค์ เพราะสถานที่นั้นเป็นวัดร้างมีขนาดองค์เล็กกว่าองค์ที่เคลื่อนเอาไว้ที่ทุ่งอรัญญิกนั้น พอนำองค์เล็กกว่ามาประดิษฐานไว้ได้ไม่นานเจ้าอาวาสในสมัยนั้นฝันว่าทำไมไม่เอาพี่ชายมาด้วย ทางวัดพร้อมคณะกรรมการวัดจึงได้อัญเชิญองค์ใหญ่มาประดิษฐานที่วัดสัตตนารถปริวัตร ต่อมาหลวงศรีโยธา ไวยาวัจกร หรือ อุปัฏฐากวัดถึงแก่กรรม จึงได้ทำเมรุขึ้นเพื่อเผาศพ เลยใช้เมรุตัวเองดัดแปลงเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปองค์ใหญ่และอยู่จนทุกวันนี้ และอยู่หน้าวัดปรากฏแก่คนไปมาจนทุกวันนี้ องค์ใหญ่กว่าองค์ที่อยู่ในพระอุโบสถเล็กน้อย ต่อมาระยะหลังทรุดโทรม คุณครูย บัญยสิงห์ มีศรัทธา เพราะทราบว่าบิดามารดามาบนบานขอลูกจากพระพุทธรูปองค์นี้ และก็เกิดมีลูกท่านสมความประสงค์ จึงมีจิตศรัทธาบริจาคเงินหนึ่งหมื่นบาท ทำการซ่อมแซมและลงรักปิดทององค์พระพุทธรูป มีผู้คนนิยมมาสักการบูชากราบไหว้กันอยู่เสมอ เป็นที่ศรัทธาเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชน ตามประวัติแล้วหลวงพ่อโตสร้างปฏิหาริย์ให้กับพุทธบริษัทอีกหลายต่อหลายครั้ง บางท่านไม่มีบุตรก็มากราบไหว้หลวงพ่อโตขอให้มีบุตร ก็ปรากฏว่าได้บุตรสมปรารถนา เคยมีปรากฏขอโชคลาภก็สมปรารถนาหลายครั้งด้วยกัน จึงเป็นที่เคารพเลื่อมใสบูชาของพุทธศาสนิกชนตลอดเสมอมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน



พระพุทธรูปปางมารวิชัย ๒ องค์ องค์เล็กและองค์ใหญ่

รายงานสถานการณ์

วัดสัตตนารถปริวัตร ปัจจุบันทางด้านทิศเหนือติดกับริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง แบ่งเป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันกับ โรงเรียนเทศบาล ๑ (วัดสัตตนารถปริวัตร) พื้นที่ติดต่อกับแนวกำแพงของวัด ทำเป็นโดมโค้งเป็นพื้นที่ใช้สอยเอนกประสงค์ เป็นพื้นที่จัดกิจกรรมต่างๆ และเป็นที่จอดรถ ด้านข้างติดกำแพงของวัด ได้ตัดแปลงเมรุมาศเดิมให้เป็นที่ประดิษฐาน หลวงพ่อโตพระพุทธรูปปางมารวิชัย องค์ใหญ่ที่ได้อัญเชิญมาจากทุ่งอรุณญิก ส่วนอีกองค์หนึ่งประดิษฐานในพระอุโบสถ ด้านข้างมณฑปที่ประดิษฐานหลวงพ่โตมีซุ้มประตูเป็นทางผ่านเข้าออกเชื่อมกัน ภายในวัดประกอบด้วยพระอุโบสถ วิหารพระพุทธไสยาสน์ ศาลา ๑ หลัง กุฏิ 8 หลัง กำแพงล้อมวัด พระเจดีย์ 1 องค์ รูปแบบทางสถาปัตยกรรม โดยภาพรวมเป็นแบบไทยประยุกต์ร่วมสมัยรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 ด้านใต้หน้าบันพระอุโบสถ ทำเป็นตัวอักษรนูน เขียนว่า “ซ่อมเมื่อ 13 มีนาคม 2498” กุฏิภายในวัดเป็นสถาปัตยกรรมร่วมสมัยเดียวกันสร้างเป็นกุฏิ ๒ ชั้น และกุฏิสองชั้นสภาพเก่าคร่ำคร่าแก่การบูรณะซ่อมแซม เพื่อการอนุรักษ์รูปแบบสถาปัตยกรรมยุคเก่าไว้ที่ปรากฏ คือ กุฏิ ๒ และกุฏิที่พำนักของพระราชเมธาภรณ์



พระอุโบสถแบบไทยประยุกต์ร่วมสมัยรัชกาลที่ ๔ และรัชกาลที่ ๕
ได้รับการบูรณะเสร็จสิ้น เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๙๘



กุฏิ๒ เป็นกุฏิสองชั้น เป็นสถาปัตยกรรมไทยประยุกต์ผสมกับทรงอาคารร่วมสมัย



ลำดับรายนามเจ้าอาวาสและรักษาการเจ้าอาวาสวัดสัตตนารถปริวัตร

- ๑ พระครูศีลคุณธราจารย์ (นิล) ๒๔๑๔-๒๔๒๕ เจ้าอาวาสวัดสัตตนารถปริวัตร
- ๒ พระสมุทรมุณี (หน่าย เขมโก) ๒๔๒๖-๒๔๓๖ เจ้าอาวาสวัดสัตตนารถปริวัตร
- ๓ เกรียณพระครูวินัยธรรม (อินทร์ ปัญญาทีโป) ๒๔๓๗-๒๔๓๙ รักษาการเจ้าอาวาสวัดสัตตนารถ
- ๔ พระพุทธิวิริยาภรณ์ (จิตร ฉนโน) ๒๔๔๐-๒๔๕๗ เจ้าอาวาสวัดสัตตนารถปริวัตร
- ๕ พระครูอุดมธีรคุณ (เพิ่ม) มรณภาพก่อนปฏิบัติหน้าที่
- ๖ พระธรรมเสนานี (เงิน นนโท) ๒๔๕๙-๒๔๙๑ เจ้าอาวาสวัดสัตตนารถปริวัตร
- ๗ พระราชนันทมุนี (ชื่น เขมโย) ๒๔๙๑-๒๕๐๙ เจ้าอาวาสวัดสัตตนารถปริวัตร
- ๘ พระเทพสุเมธี (หยวก จตตมโล ป.ธ.๔) ๒๕๐๙-๒๕๔๔ เจ้าอาวาสวัดสัตตนารถปริวัตร
- ๙ พระราชเมธาภรณ์ (ประยูร ฐิตจิตโต) ๒๕๔๕ ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดสัตตนารถปริวัตร



พระราชเมธาภรณ์ (ประยูร ฐิตจิตฺโต) พระราชาคณะชั้นราช

๑๐ พระราชเมธาภรณ์ (ประยูร ฐิตจิตฺโต) ๒๕๔๖-๒๕๖๑ เจ้าอาวาสวัดสัตตนารถปริวัตร

๑๑ พระราชเมธาภรณ์ (ประยูร ฐิตจิตฺโต) ๒๕๖๒-

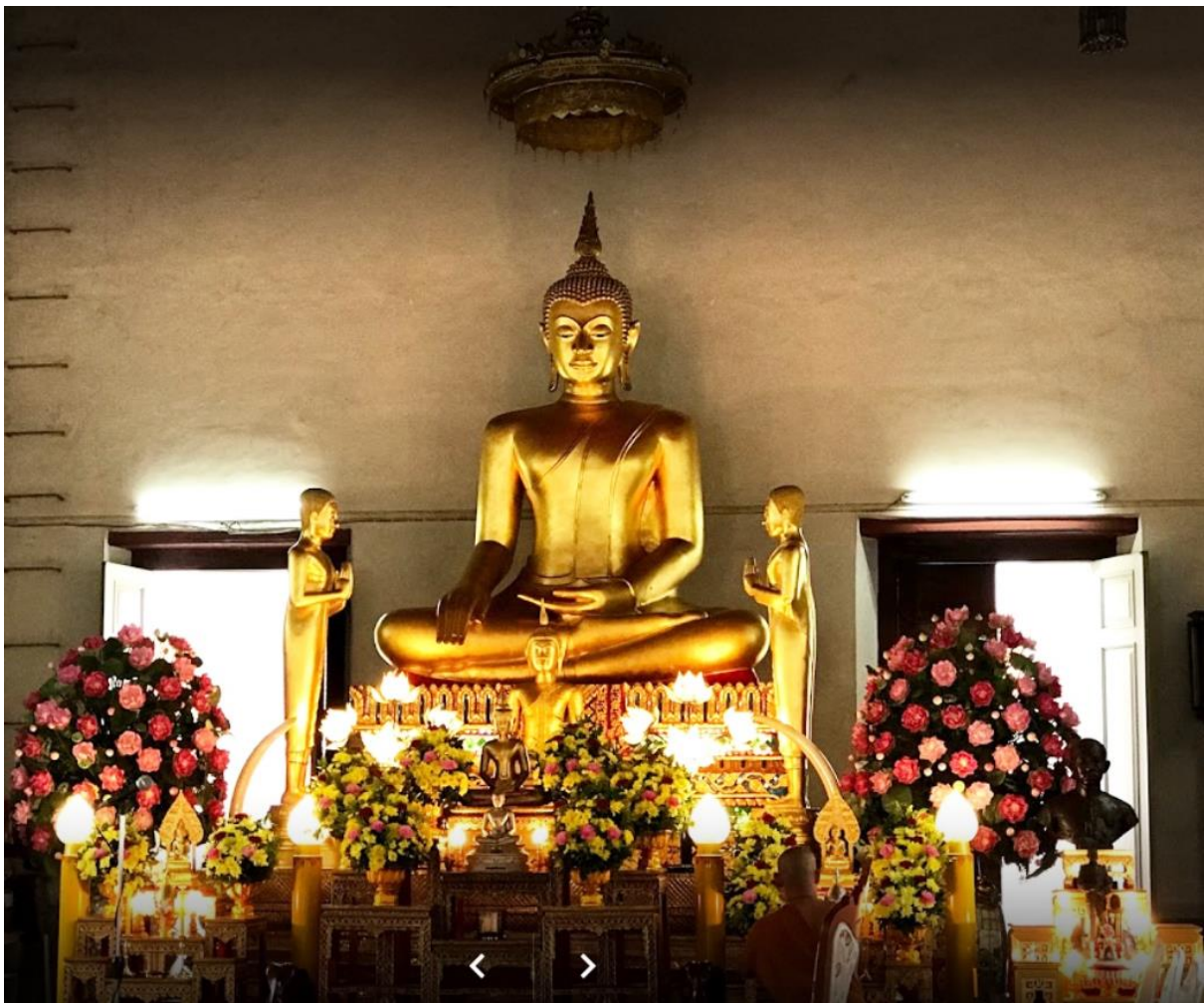
เจ้าอาวาสวัดสัตตนารถปริวัตรกิตติมศักดิ์

๑๒ พระมงคลธรรมภรณ์ (ถาวร สุธมฺโม ป.ธ.๓) ๒๕๖๒-

ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดสัตตนารถปริวัตร

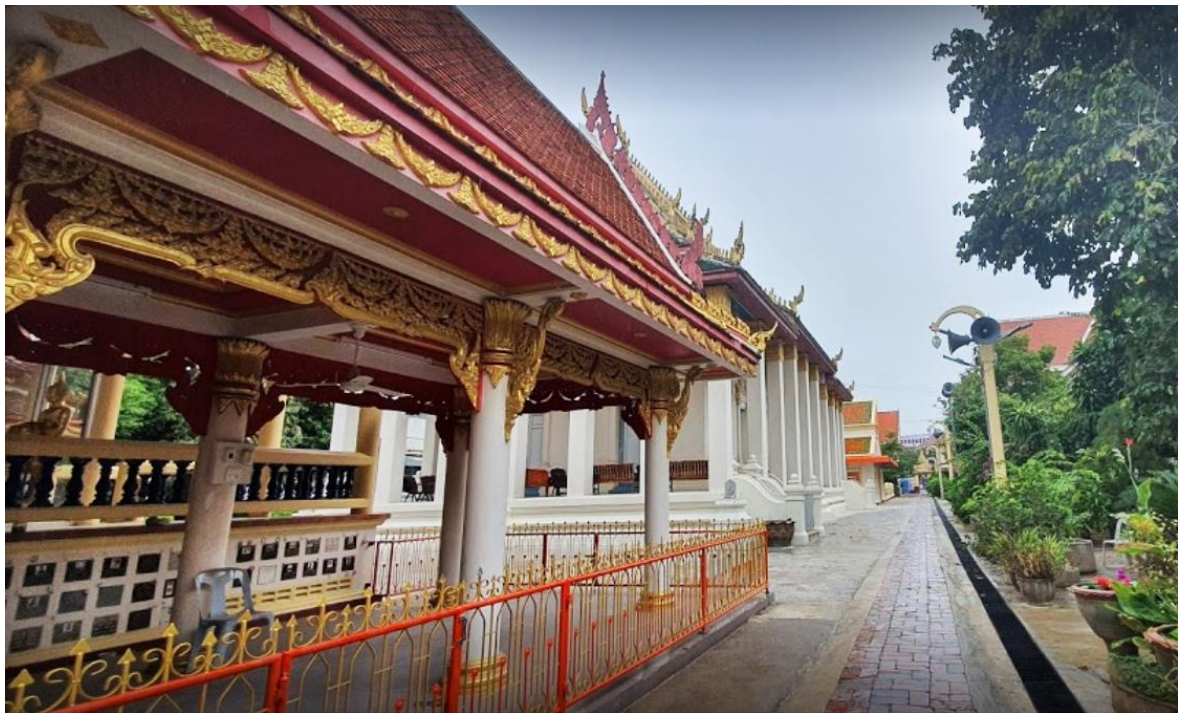


ภาพ ปุชณียวัตถุและสิ่งก่อสร้างที่น่าสนใจ
ภายใน วัดสัตตนารกปริวัตรวรวิหาร

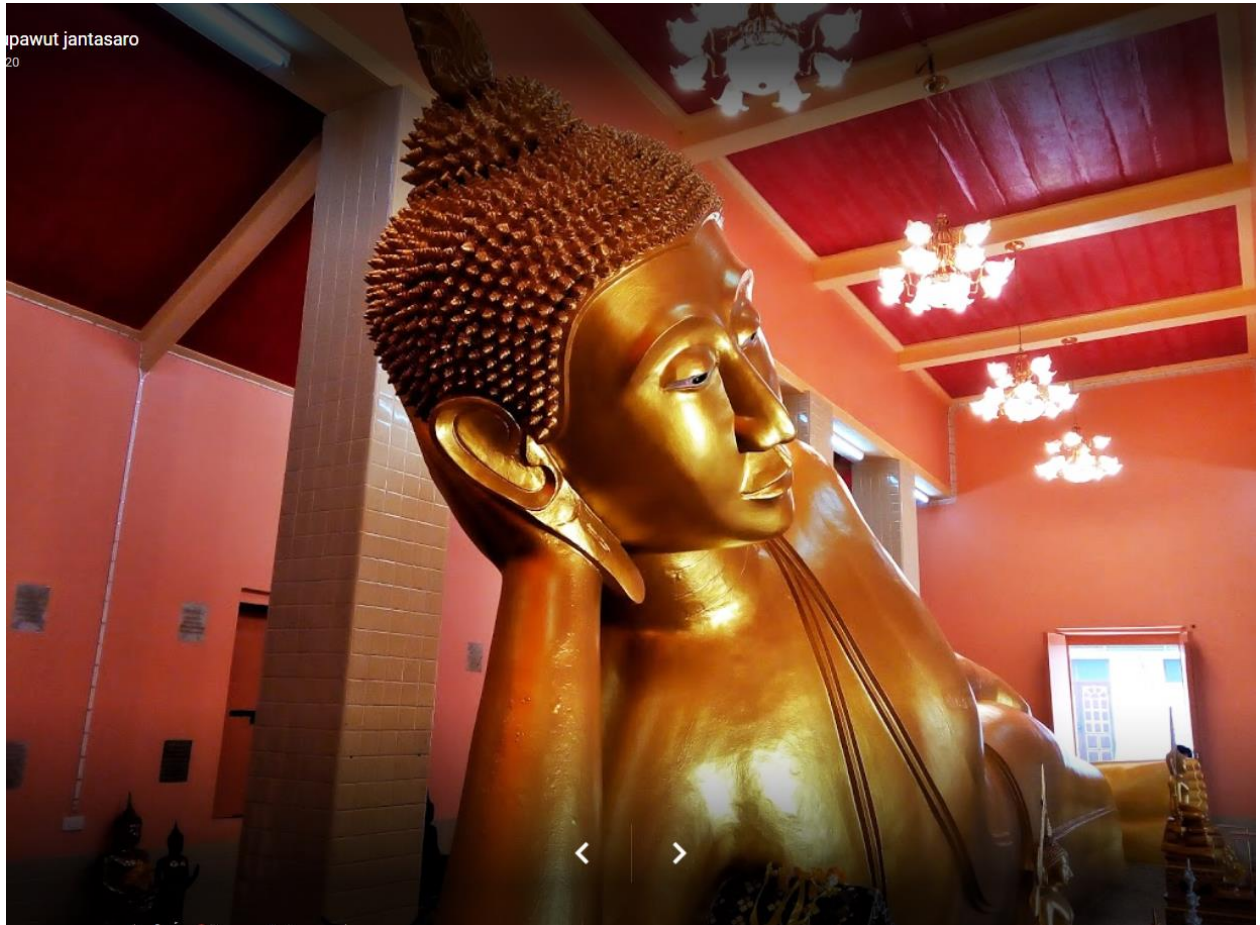




fumi yoshizawa
13









เกษลัก





ที่มา : สารานุกรมพระเครื่องลุ่มน้ำแม่กลอง, <https://www.pra-maeklong.com/> ,

พระเกจิราชบุรี วัดสัตตนารถปริวัตร หลวงพ่ออินทร์ วัดสัตตนารถปริวัตร,

โพสต์ 23 เมษายน พ.ศ. 2563.

สารานุกรมพระเครื่องลุ่มน้ำแม่กลอง, <https://www.pra-maeklong.com/> , ประวัติและ

วัตถุมงคลพระพุทธรูปวิริยากร (จิตร ฉนโน) วัดสัตตนารถปริวัตร เหรียญพระสงฆ์

เหรียญแรกของแดนสยาม, โพสต์ 19 เมษายน พ.ศ. 2563.

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม, มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง,

<http://culture.mcru.ac.th/> ,วัดสัตตนารถปริวัตร.

Watbowon, www.watbowon.com/ , สมเด็จพระมหาสมณเจ้า

กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์.

Sangkhatikan, <https://sangkhatikan.com/> , พระราชเมธาภรณ์

(ประยูร ฐิตจิตโต).

Sangkhatikan, <https://sangkhatikan.com/> , วัดสัตตนารถปริวัตร วรวิหาร.

Google, www.google.com/maps/ , วัดสัตตนารถปริวัตรวรวิหาร.

amuletheritage.com